

IMF Seçeneğine Niçin Karşı Çıkmalıyız?

Korkut Boratav

Krizde Farklı Konumlar, Farklı Tepki Talepleri¹

Adım adım dünya ekonomisinin tümüne yayılan iktisadî kriz, çevre ekonomilerini iki farklı konumda yakaladı: ABD'nin son yıllardaki astronomik cari işlem açıklarının yarattığı ortama dış fazlalarla (veya en azından kabaca dış denge koşulları gerçekleştirerek) uyum sağlayan ekonomiler bir grubu oluşturuyor. Büyük Asya ekonomilerinin hemen hemen tümü ve Latin Amerika ekonomilerinin çoğu bu konumdadır. Bu ekonomilerden bazılarının da, büyük boyutlu küresel dengesizler ortamına “dinamik uyum” sağladıkları söylenmelidir. Dış fazla veya kabaca dış denge koşullarını yüksek büyüme hızlarıyla hayata geçiren ülkeleri kastediyoruz. Petrol ihracatçıları saymazsak, Çin, Hindistan ve 2003 sonrası için Arjantin çarpıcı örnekler arasındadır.

1998-2007 çevriminin yükseliş aşamasını oluşturan 2002-2007 yıllarını yüksek oranlı cari açık ve hızlı dış borç artışlarıyla yaşayan ülkeler ise finansal krize kırılgan konumlarda yakalanmışlardır. Türkiye, Doğu-Orta Avrupa ülkeleri ve Güney Afrika bu gruba dahildir. Çevre ekonomilerine dönük yabancı sermaye akımlarının aniden kesilmesi, hatta net sermaye çıkışlarının başlaması, kaçınılmaz olarak bu ikinci gruptaki ekonomileri ciddi sarsıntılara sürükleyecekti. 2008 Eylülünden itibaren bu tür bir *kesinti/çıkış* süreci yaşanmaktadır.

Finansal krizin ABD/Avrupa ile sınırlı kalabileceği ve büyük çevre ekonomilerinin genişleyici doğrultuda bir “ayrışma” göstererek dünya ekonomisindeki olumsuz gidişatı frenleyebileceği beklentilerinin geçersizliği Eylül 2008’de açık-seçik ortaya çıktı. Buna rağmen metropol sermayesi ve devletleri, kriz ortamına dış fazla/dış denge ve çok yüksek rezervlerle giren çevre ekonomilerinde iç talebi genişleten politikaları teşvik ettiler². Uygun koşulları taşıyan ekonomilerde bu davranış biçiminin yaygınlaşması sonucunda bu ülkelerin ithalat talebinin artarak “küresel dengesizlikleri” hafifletmesi ve dünya ekonomisinin daralmasını frenlemesi beklentisi içine girdiler.

Buna karşılık kriz ortamına düzey ve oran olarak yüksek; niteliği bozuk cari açık ve dış borç göstergeleri ile yakalanan ülkeler için uluslararası finans kapitalin öncelikli hedefi, bu ülkelerin dış borç yükümlülüklerini kesintisiz ve pürüzsüz olarak yerine getirmesi oldu. Bu nedenle, bu gruptaki ekonomilerin genişleyici makro-ekonomik politikalar uygulayabilmeleri gündem dışında kaldı. Zira, bu ekonomilerin dış bağlantı biçimleri, iç talep genişlemelerini hızla ithalata taşır; cari açığı yukarı çeken etkiler icra eder. Uluslararası finans kapitalin, çevre ekonomilerinden *çıkışa yönelen sıcak para stoku artı kesintisiz dış borç servisi* öğelerinden oluşan dış kaynak talebine, bir de makro-ekonomik politikaların cari işlem açığını genişletici etkilerinin eklenmesi, kabul edilemez. Emperyalist sistemin uzunca bir süre net kaynak aktardığı bu ekonomiler için “faturayı ödemenin”, yani, küçülerek, durgunlaşarak cari işlem fazlalarına yönelmek ve dış dünyaya büyük boyutlarda net kaynak aktarmanın zamanı gelmiştir.

Bu ekonomiler için halen Batı'nın gelişmiş kapitalist ülkelerinin kriz karşısında hızla uygulamaya koyduğu müdahaleci Keynesgil politikalar gündemde değildir. Zira, Batılılar “kendi paraları” ile borçlanabilirler; borçlarını ödeyebilirler; kısa vadeli dolar talebinde çok sıkıştırlarsa ABD Merkez Bankası'nın “swap” anlaşmalarıyla desteklenebilirler. Çevre ekonomilerinin yabancılara borçları ise (yerli parayla olsa dahi) sonunda dolarla, avroyla, bu

¹ Fikret Şenses ve Yılmaz Akyüz'e görüşleri ve önerileri için teşekkür ederim.

² Çevredeki en büyük ekonomilerden beşinde, Çin'de, Brezilya'da, Güney Kore'de, Arjantin'de, Hindistan'da, krize genişleyici makro-politikalarla tepki gösterildiğini belirtelim. 2003-2007 döneminde bu listedeki ilk dört ülke her yıl cari işlem fazlası vermiş; Hindistan'ın cari fazlaları ise son üç yılda ılımlı açıklara dönüşmüş, milli gelire oranlarsa beş yılın ortalaması yüzde 0.4 olarak belirlenmiştir.

ekonomilerin paralarıyla ödenecektir. Uluslararası finans kapitalin çevre ekonomilerinden temel talebi de, ağır bir sarsıntı geçiren metropol finans sitemlerini bir de “çevrenin dış borç ödemelerinin aksaması” nedeniyle sarsmamak; “yükselen piyasalar”daki plasmanlarını, kredilerini geri çekebilmenin koşullarını oluşturmaktır. Bu asimetrik durum, emperyalizmin güncel özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Bugünkü ortam, kırılğan çevre ekonomileri için finansal krizlerin Doğu Asya’dan Latin Amerika’ya kadar uzanan bir dizi ülkeyi sarstığı 1997-2001 döneminden daha ağır sorunlar taşımaktadır. Zira önceki dönemin aksine, 2007 krizi metropol ekonomilerinden başlamıştır ve uluslararası finans kapital, çevre ekonomilerinden kendi sorunlarını hafifletici kaynaklar da talep etmektedir. Bu talepleri hayata geçirmenin ana araçlarından biri de IMF olacaktır. Dış kaynak hareketlerindeki “ani durma” veya “tersine dönme” koşullarında kriz ortamına sürüklenen kırılğan ekonomiler IMF seçeneği ile karşı karşıya geleceklerdir.

IMF Seçeneğinin Ana Öğeleri

Çevre ekonomilerinde finansal krizin patlak vermesi koşullarında, dış yükümlülüklerin kesintisiz karşılanması için, IMF bazı hallerde bankaların dış borçlarının devlet garantisi altına alınmasını isteyebilir. Bu olasılığa ilişkin bir hatırlatma öğretici olacaktır: Kasım 2000’de Türkiye’den büyük boyutlu sermaye çıkışı patlak verince Ankara’ya gelen IMF heyeti, Türkiye’ye verilen 10.5 milyar dolarlık ek kredi ile eş-zamanlı (ve anlaşılabilir bir ön-koşul) olarak *bankaların dış borçlarının devlet güvencesi altına alınmasını* sağlamıştı. Başbakan’a ayak üstü (ve ülke yasaları açıkça çiğnenerek) kabul ettirilen bu güvencenin hemen ertesinde IMF Başkanı Köhler’in bu kararından dolayı Türkiye hükümetine derhal ve açıkça teşekkür etmesi de (kararın kural-dışı istisnaî özeliğini göstermesi bakımından) anlamlıdır.

Bu önlem, IMF’nin çevre ekonomileri için oluşturduğu standart programın geleneksel öğeleri arasında yer almamakla birlikte koşullar gerektiğinde perde arkasında yürütülen yöntemlerle kabul ettirilen önemli, ancak “istisnaî” bir güvencedir. Standart program ise, iç talebin bastırılması, büyüme hızının aşağı çekilmesi, böylece cari işlem dengesinin mümkünse fazlaya dönüştürülerek dış yükümlülüklerin (IMF kredilerinin desteğiyle) kesintisiz sürdürülmesini hedefler. Bu “istikrar” öğeleri, Dünya Bankası gözetiminde sürdürülecek “yapısal uyum reformları” ile (örneğin, işgücü piyasalarını esnekleştirme önlemleriyle) bütünleşecektir. 2007-2008 krizi sonrasında IMF’nin Güney ülkeleri için sözü edilen geleneksel modelinin değişmekte olduğunu gösteren hiçbir belirti yoktur. Son G20’ler toplantısında IMF’nin “*çevrim-yanlılığı hafifletecek önerileri geliştirmesi*” tavsiye ediliyordu. Bu tavsiyeyi iki türlü yorumlayabiliriz. Birincisi, “sermaye girişlerinde ani durma veya tersine dönüş nedeniyle esasen gerileme patikasına sürüklenen çevre ekonomilerinin genişletici makro-politikalarla desteklenmesi”dir. İkinci yorum ise, “metropolün finansal piyasalarındaki çöküntüyü hafifletmek üzere çevrenin dış borç servisinin kesintisiz sürdürülmesi”dir. Hem geçmiş sicili, hem de Ekim ve Kasım aylarındaki belgeleri ve uygulamalarıyla IMF’nin ikinci yoruma yatkın olacağı anlaşılmaktadır.

IMF’nin Ekim 2008 tarihli *World Economic Outlook* başlıklı raporunda Doğu ve Orta Avrupa’nın “*finansmanı kısmen doğrudan yatırım dışında sermaye girişleriyle yapılan büyük cari açıkları olan*” yükselen ekonomilerinin “*sermaye girişlerinde sert bir tersine dönüş halinde özellikle kırılğan olacakları*” belirtilmektedir (s.69). Türkiye için de geçerli olan bu öngörünün gerçekleşmesi halinde de para ve özellikle maliye politikalarında gevşeklikten uzak durmak; işgücü piyasalarında da hâlâ süregelen katılıkları ortadan kaldırmak önerilmektedir. (ss.70-71).

IMF, Kasım 2008’de Ukrayna, Macaristan, İzlanda ve Pakistan’la imzaladığı ikişer yıllık dört stand-by anlaşmasının ana öğelerinde de³ büyük ölçüde bu çizgiyi izlemektedir. “Büyük ölçüde” ifadesinin nedeni, IMF’nin İzlanda’yı açık-seçik kayırdığını⁴ ortaya koyan aşağıdaki özet tablodan gözlenecektir.

Kasım 2008’deki stand-by düzenlemeleri ve 2007’nin ekonomik göstergeleri

	İzlanda	Macaristan	Ukrayna	Pakistan
Büyüme, (%)	4.9	1.3	7.6	6.4
Cari denge/GSYİH (%)	-14.6	-5.0	-3.7	-4.8
Sermaye hareketleri	Sermaye çıkışına kısıtlar sürdürülecek	---	Döviz işlemlerinde kısıtlar hızla kaldırılacak	---
Döviz kuru	Esnek kur	---	Esnek kur ve “targeted intervention”	---
Para politikası	Faizler artacak	Banka sistemini güçlendirme	Sıkı. Banka sistemini güçlendirme	Sıkılaştırılacak
Maliye politikası	Gevşek tutulacak. Bütçe açığı artacak	Sıkı. Bütçe açığı GSYİH’nin %2.5 oranında düşürülecek	2008’de % 1 açık; 2009’da denk bütçe. Masraflar aşağı, enerji fiyatları yukarı	Bütçe açığı %7.4’ten iki yılda %3.3’e inecek. Tarımsal ürünlere vergi
Gelirler politikası		Toplam memur maaşları, emekli ödentileri, ücret artışları azalacak. En düşükler hariç, emekli ikramiyeleri (primleri) kısıllanacak	Asgari ücret, emekli giderleri, sosyal transferler enflasyon hedefiyle uyumlu olacak. İşsizlik fonu, hedeflenmiş gelir desteği artacak	Sosyal harcamalar/GSYİH 0.3 puan yükselecek, tüm sübvansiyonlar iptal (yoksullara elektrik hariç)
Standby	19.XI.2008,\$ 2.1 milyar	6.XI.2008, \$15.7 milyar	5.XI.2008, \$16.4 milyar	24.X.2008, \$7.6 milyar

Stand-by anlaşmalarına ilişkin IMF değerlendirmelerinde, 2008’de dört ülkenin de kriz nedeniyle küçülmekte olduğu, bu durumun 2009’da da sürececeği belirlenmektedir. Bu saptamadan hareketle stand-by anlaşmasının en kritik öğesi, “*makro-ekonomik politikalar (özellikle de maliye politikası) daraltıcı mı; genişletici mi olmalı?*” sorusu etrafında düğümlenmektedir. IMF, bu soruyu İzlanda için, “*ekonomi gerilerken İzlanda’ya kemerlerini sıkmasını, maliye politikasını sıkılaştırmasını söylemiyoruz*” diye yanıtlamakta ve bu ülkede faiz dışı **kamu açığının** milli gelire oranının 2008’deki yüzde yarımlik orandan, 2009’da yüzde 8.5’e **çıkartılması** hedeflenmektedir.

Diğer üç ülke de küçülmektedir; ancak, onlar için maliye politikalarının **sıkılaştırılması** önerilmekte; kamu dengelerinde milli gelirin yüzde 1’i ile yüzde 4’ü arasında değişen bir **daralma** hedeflenmektedir. Macaristan’da, kamu personel giderleri ve emekli ödentileri bu çerçevede içinde düşürülecek; kamu sektörünün şişkinliği böylece azaltılarak “*özel sektörün büyümesi için mekân yaratılacaktır.*” Pakistan’da ise, tüketicilerin ve çiftçilerin korunmasına yönelik sübvansiyonların kaldırılması hedeflenmektedir.

İzlanda ve Ukrayna’nın finansal kriz ortamında, sermaye kaçışını frenlemek için döviz işlemlerine ve sermaye hareketlerine kısıtlamalar koydukları anlaşılıyor. Stand-by anlaşmalarında, bu konuda da “asimetrik” öğeler var: İzlanda için, “*sermaye hareketleri üzerindeki kısıtlamaların, döviz piyasaları istikrara kavuşuncaya kadar kaldırılmaması*” öneriliyor. Ukrayna ile imzalanan stand-by programı ise, tam tersine, “*döviz işlemlerine konan vergilerin ve kısıtlamaların mümkün olduğunca çabuk kaldırılması*” koşulunu içeriyor.

Son olarak IMF Başkanı’nın 15 Aralık’taki bir demecine değinelim: Strauss-Kahn kriz ortamında IMF’nin küresel millî gelirin yüzde 2’si oranında genişleyici malî politikaları tavsiye ettiğini belirtmiş; ancak dış finansman güçlükleriyle karşılaşan ve yüksek borç yükü taşıyan ekonomilerin bu doğrultudaki çabalarının beyhude olacağını; ödemeler dengesi

³ Bk. IMF’nin web sitesinden (www.imf.org) ilgili ülkelere (ve keza ilerideki bilgiler için Türkiye’ye) ait kesimler. Pakistan için ayrıca bk. AsiaTimes Online (www.atimes.com).

⁴ İzlanda niçin kayırdı? Ülkenin küçüklüğü, “seçkin” İskandinav camiasına mensubiyet, Britanyalı çok sayıda tasarruf sahibinin İzlanda bankalarında tıkanan mevduat hesapları akla gelen olasılıklardır.

krizleriyle karşı karşıya kalan bu gruptaki ülkelere IMF'nin kısıt kaynaklarının imkân verdiği ölçülerde likidite desteği verebileceğini vurgulamıştır⁵. Kastedilen, elbette, geleneksel reçeteyi içeren stand-by anlaşmalarıdır.

Türkiye'nin Seçenekleri

AKP'nin IMF ile sürdürdüğü yarı-resmî görüşmelere ilişkin tüm belirtiler Türkiye için İzlanda değil, Ukrayna-Macaristan-Pakistan modelinin gündemde olduğunu göstermektedir. Türkiye ekonomisi, krizin ilk dışsal şokunu, geçen Ekim ayında sermaye girişlerinin tersine dönmesiyle yaşadı. O sırada Türkiye'de resmî olarak "program-sonrası denetim" amacıyla bulunan; fakat, fiilen bir stand-by'nin ön-görüşmelerini de sürdürdüğü anlaşılan IMF ekibinin sözcüsü olan Lorenzo Giorgianni 29 Ekim'de görüşmelerle ilgili olarak şu değerlendirmeyi yaptı: *"Türkiye'nin dış finansmana bağımlılığı, ekonomiyi küresel kredi daralmasının etkilerine açık tutmaktadır. Güçleşen küresel ekonomik ortamın yarattığı sonuçların makro-ekonomik politikalar aracılığıyla içselleştirilmesi gerekiyor. Özel olarak, (i) maliye politikası, ... finansman gereksinimlerini frenlemeli ve borç/ milli gelir oranını aşağı çekmelidir; (ii) ... yerel yönetim harcamaları daha sıkı denetlenmelidir; (iii) para politikasının amacı, enflasyonu hedeflenen düzeye indirmek olmalıdır ve (iv) finansal sektörde, ... olası likidite baskılarına karşı esneklik izlenmelidir"*.

Bu ifadeler IMF tarafının Türkiye için öngördüğü bir stand-by'nin oturacağı ana çerçeveyi ortaya koyuyor. Sonraki haftalarda Washington'da sürdürülen görüşmeler üzerinde Reuters'in aktardığı ön-bilgiler, Giorgianni'nin ortaya koyduğu çerçevede ısrar edildiğini gösteriyor. AKP iktidarına verilebilecek tek ödün olarak, yerel yönetimlere aktarılacak merkezî bütçe kaynaklarındaki kısıntıların Mart seçimlerinden sonrasına ertelenmesi belirtiliyor.

Neo-liberalizmin Türkiye'deki kıdemli partizanlarından bazıları bugünlerde ısrarla hem "genişleyici iktisat politikalarını", hem de "IMF ile derhal bir stand-by anlaşmasını" savunuyorlar. Yukarıda özetlenen belirtilere göre, IMF'nin Türkiye'ye İzlanda gibi "ayrıcılık" işlem yapması olası görünmemektedir. Stratejik kararlarda "IMF'nin patronu" konumunda olan ABD'de ise yönetim değişmek üzeredir ve Türkiye'yi kayırmaları için güncel bir politik neden yoktur⁶.

Türkiye ekonomisinin 2003-2007 arasındaki genişleme sürecinin dış kaynak girişleriyle sıkı sıkıya bağlantılı olduğu BSB tarafından defalarca ortaya kondu. Sıkı para ve maliye politikalarının sürdürüldüğü bir makro-ekonomik ortamda beş yılda 185 milyar dolara ulaşan yabancı kökenli sermaye girişi, ekonomiyi genişleme patikasında tutan ana etken olmuştur. Sermaye girişlerinin durgunlaşması ve sıcak para çıkışları, Eylül ve Ekim'de sanayi sektörünü (ve giderek ekonominin tümünü) hızla daralmaya sürüklemiştir. Böyle bir konjonktürde, olası bir IMF anlaşmasının özellikle maliye politikalarını daha da sıkılaştırarak,

⁵ www.wsj.com, 15 Aralık 2008.

⁶ Mayıs 2005'te AKP hükümetinin imzaladığı 10 milyar dolarlık stand-by anlaşması, IMF'nin "normal", hatta "istisnai" ölçütleri çığnemektedir. Bu anlaşmanın kabulü için hazırlanan ve IMF İcra Kurulu'na sunulan 28 Nisan 2005 tarihli Uzmanlar Raporu, IMF kurallarına göre, "istisnai yararlanma" sınırına giren bu kredi talebinin, gerekli ön-koşula uymadığı, *"Türkiye ağır bir sermaye hesabı kriziyle karşı karşıya olmadığı için istisnai yararlanmayı düzenleyen tüm ölçütleri karşılamamaktadır"* ifadesiyle ortaya koymuştu. Türkiye'nin kredi talebinin buna rağmen karşılanması, "istisnanın istisnası" olarak yorumlanabilecek olan (ve açıkçası "politik kayırma" anlamına gelen) *"olağan-dışı koşullar"* ("exceptional circumstances") ileri sürülerek mümkün olmuştur. Sözü geçen Rapor'da Türkiye'nin "olağan-dışı koşullar" ayrıcalığından yararlanması için gösterilen gerekçe anlamlıdır: *"Üç yıllık bir program... 2007 Kasımında yapılacak olan bir sonraki genel seçimler için bir çapa sağlayacaktır."* Bugünün ortamında AKP için bu tür bir destek mümkün görünmüyor. (Sözü geçen uzmanlar raporu, kaleme alınmasından yedi ay sonra IMF'nin web sitesinde yayımlanmıştır.)

üretim, istihdam ve sermaye birikiminde dramatik bir çöküntüyü tetiklemesi; dahası, bölüşüm ilişkilerini dramatik boyutlarda emekçi sınıfların aleyhine dönüştürmesi gündemdedir.

2009 yılına ilişkin Citigroup'un öngörüsüne göre⁷, kısa vadeli ticarî krediler hariç 109 milyar dolar, bu kalem de katılırsa 136 milyar dolarlık dış borç finansmanı ile karşı karşıya kalacak olan Türkiye için iki seçenek gündemdedir: (1) Küçülerek cari fazla vermek, IMF kaynaklarının da katkısıyla dış borç yükümlülüklerini harfiyen karşılamak... (2) Sermaye hareketlerindeki düşmenin yaratacağı daralmayı, iç talebi, ulusal üretimi, istihdamı destekleyen politikalarla frenlemek ve dış finansman yüklerinin bu yönelişi kösteklemesine izin vermemektir.

Bu ikinci seçeneğin, üretimi ve özellikle istihdamı destekleyecek öğelerinin ayrıntılarını ayrıca tartışmak gerekecek. Şimdilik, üç vurgulamayla yetineceğiz. Birincisi, iç talebi-üretimi-istihdamı desteklemeye öncelik veren bir maliye politikasının olduğu gibi kamu açıklarının yükselmesine yol açmaması gereklidir. Burjuvazinin, rantiyelerin ve genel olarak varlıklı katmanların çok yüksek bir vergi potansiyeli taşıdığını hatırlatalım. Sermaye birikimine, üretime, istihdama katkısı olmayan gelir ve servet türlerini hedefleyen radikal bir vergi reformu acilen gündeme gelmelidir.

İkincisi ise, sözü geçen politikaların dışa dönük ön-koşulları vardır: Bunlar, öncelikle sermaye hareketleri ve döviz işlemleri üzerinde etkili denetimler oluşturmaktan başlar. Bu, döviz kurunun (faiz haddinden bağımsız olarak) hedeflenmesini sağlar ve koşullar zorlandığında özel sektörün dış borç anapara yükümlülükleri için döviz tahsisinin frenlenmesine kapıyı aralar.

Üçüncü olarak, bu âcil adımları, ekonominin kronik ve giderek yükselen cari açık vermesine yol açan yapısal bozuklukların giderilmesine yönelik önlemlerin izlenmesi gerekir. Reel döviz kurunun hedeflenmesinin yerli üretime sağlayacağı koruma imkânı, Dünya Ticaret Örgütü'nün istisnaî koşullar için imkân verdiği kısa dönemli savunma araçlarıyla desteklenmeli; daha da önemlisi, Gümrük Birliği'nin Türkiye'yi üçüncü ülkelere karşı AB'nin ortak gümrük tarifesi uygulamaya zorlayan kuralları askıya alınmalıdır.

Sonuç

Kriz koşullarında emperyalist ülkelerin siyasî iktidarları, geçmişte fanatikçe savundukları ve dış dünyaya "ihraç" ettikleri ekonomik doktrinlerin kendileri için artık çare olmayacağını algıladılar ve yepyeni arayışlara yöneldiler.

Türkiye'nin egemen sınıflarının ve siyasî iktidarının, bu "basireti" gösterecek yetenekte olmadıkları; geçmişte düşünme yeteneklerini felce uğratmış neo-liberal saplantıları sorgulayamayacakları; müptezel bir teslimiyetle bir kez daha IMF'ye sığınacakları anlaşılıyor.

IMF'nin otuz yıldır savunduğu politikaların kuramsal dayanakları çökmüştür. Emperyalizmin metropolünden kaynaklanan bir krizi çevre ekonomilerinde uluslararası finans kapitalin çıkarlarını gözeterek yönetmeyi hedefleyen bir uluslararası kuruluş olarak IMF meşruiyetini yitirmiştir. Bozuk sicili, daha da lekelenmektedir.

Türkiye'nin sürüklendiği kriz, emperyalizmin, onun organlarının, öncelikle IMF'nin, Türkiye burjuvazisinin, onların programlarının yürütücüsü olan siyasî iktidarların eseridir. Halk sınıflarının bu krizin yükü altında, işsizlik, yoksulluk, çaresizlik koşullarına daha da fazla sürüklenmemesi için IMF ile imzalanacak herhangi bir anlaşmanın reddedilmesi gereklidir.

⁷ www.citigroup.com, 31 Ekim 2008, "IMF and FED: Money for Nothing and Swaps for Free"